

Bladgroen

is een uitgave van de

Milieuvereniging Land van Cuijk

In deze uitgave o.a.

- Geurhinder... stank veehouderij en de strijd
- Het heft in eigen hand
- Burgerwetenschappers

Alfse Kampen

Winter

JAARGANG 46 - NR. 3

December 2025

INHOUD

- 3** Voorwoord
- 4-5** Geurhinder ... stank veehouderij en de strijd
- 6-7** Burgerwetenschappers
en het Schone Lucht Akkoord
- 8-9** Een booschap op het jaarlijkse Pluk- en
Oogstfeest in Mill
- 10-11** Veldtocht met college van B&W en ambtenaren
- 12-13** Het heft in eigen hand
- 14-15** Wonen aan de 'onverharde' Blauwe Steen
- 16-18** Hoe ziet de omgevingsvisie van de gemeente
van het Land van Cuijk eruit? Een reactie
- 18-19** Rapport van Deloitte over milieuschade
door agrosector
- 20-22** Luisteren, Lezen en Kijken

COLOFON

***BLADgroen** is het verenigingsblad van de Milieuvereniging Land van Cuijk. Het informeert leden en anderen over natuur en milieu in de ruimste zin. Het verschijnt in een oplage van circa 250 stuks.*

Redactie BLADgroen:

bladgroen@mlvc.nl

Christel Werts

Jan Reijnen.

BLADgroen verschijnt in principe drie maal per jaar. Kopij dient verband te houden met 'natuur en milieu in de ruimste zin des woords' in het Land van Cuijk. Iedereen kan artikelen aanleveren; de redactie bepaalt of de artikelen geplaatst worden en/of deze in overeenstemming zijn met het huishoudelijk reglement van BLADgroen. Teksten in deze Bladgroen kunnen, met bronvermelding, overgenomen worden.

Opmaak en druk : dot-Kom Design

Dagelijks bestuur:

Geert Verstegen, voorzitter

Jan Reijnen, secretaris

Harrie van de Wetering,

penningmeester ledenadministratie

Secretariaat MLvC:

Beerseweg 10, 5451 NS Mill.

Tel. (0485) 45 10 71

secretariaat@mlvc.nl

Banknr: NL85 TRIO 0197 9101 30

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap bedraagt minimaal € 17,50 per jaar voor leden-abonnees. Voor elk volgend lid uit het gezin of andere samenlevingsvorm geldt een bedrag van € 2,50 per jaar. Het lidmaatschap kan ieder moment ingaan. De contributie wordt geheven vanaf de maand waarin men lid is geworden en is evenredig aan het aantal maanden van het jaar waarin men lid is geworden. Het lidmaatschap wordt automatisch voor een jaar verlengd, tenzij uiterlijk 30 november van het lopende jaar bericht van opzegging is ontvangen. Donateurs m/v, die minimaal € 17,50 betalen ontvangen ook BLADgroen. Aanmelden kan bij het secretariaat.

De MLvC is aangesloten bij de Brabantse Milieu-Federatie (BMF) te Tilburg.

Voorwoord

Beste lezers,

U vraagt zich misschien af, wat doet het bestuur en wat doen onze actieve leden van de Milieuvereniging zoal? Samengevat is onze missie: zorgen voor een gezonde en natuurlijke leefomgeving in het Land van Cuijk. Soms, en bij voorkeur, doen we dat samen met ambtenaren en bestuurders. Zo zijn we tussen de vorige en de huidige Bladgroen-editie met de wethouder Ruimtelijke Ordening en de wethouder Duurzaamheid en enkele van hun ambtenaren op pad gegaan voor een goed gesprek en om hen te wijzen op goede en te verbeteren praktijkvoorbeelden in het Land van Cuijk. U komt het artikel over deze “veldtocht” vanzelf tegen.

Ook helpen we de gemeente met inhoudelijke zaken als Omgevingsvisie en Geurhinder. Ook hierover leest u in deze Bladgroen.

Soms prikkelen we instanties als er zaken zijn gebeurd die niet stroken met een gezonde leefomgeving en/of diverse

natuur. “Wonen aan de ‘onverharde’ Blauwe Steen” is een voorbeeld ervan. Over alle andere lopende projecten kunt u lezen op onze website: www.mlv.nl

En we willen u en andere burgers informeren. Lees over het ‘Pluk- en Oogstfeest’ waar we met voorlichting over bestrijdingsmiddelen onze bijdrage leverden. Speciaal voor u schreven we ook “Heft in eigen hand”, een artikel hoe u zich kunt beschermen tegen ongewenste gebeurtenissen in uw omgeving.

En wist u dat er al jarenlang een groep burgerwetenschappers in het Land van Cuijk onze luchtkwaliteit meet? Natuurlijk hebben we, voor op de donkere avonden, ook weer lees- en luistertips.

Wij wensen u veel leesplezier.

De redactie

Geurhinder stank veehouderij en de strijd

Kent u de uitspraak van de KlimaSeniorinnen¹ in Zwitserland, gedaan door het Europese Hof voor de Rechten van de mens? “Het niet in overweging nemen van overtuigend wetenschappelijk bewijs met betrekking tot klimaatverandering”, bezorgde de KlimaSeniorinnen in Zwitserland de overwinning wegens schending van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (recht op privé- en gezinsleven). Want de klimaatverandering in Zwitserland is een dingetje. Een hoosbui daar werkt heel anders uit dan bij ons in ons vlakke landje.

▲ *Zendwagen NOS in 2017 ten tijde van het proces De Staat Gedaagd*

En hetzelfde gebeurde op het gebied van bestrijdingsmiddelen², waar het Hof van Justitie van de Europese Unie in dezelfde zin oordeelde. Het gaat om het gevoel van onrechtvaardigheid, dat anderen een inbreuk plegen in je privédomein ten behoeve van hun eigen voordeel.

Vanuit dat gevoel zijn we in 2017 een juridische actie gestart tegen de Nederlandse Staat: de Staat Gedaagd. Omdat de Wet Geurhinder Veehouderij vooral opkwam voor de veroorzakers van de stank en niet voor de burgers, die er onder leden. De Nederlandse Staat civielrechtelijk aansprakelijk stellen voor de schade van burgers is geen sinecure. De kans op succes is niet zo groot als je de batterij advocaten ziet die je tegenover je ziet staan met een eindeloos budget.

Vele procedures hebben we gevoerd in het bestuursrecht bij de Raad van State. Met enige regelmaat was de redenering (populair vertaald): “stinkt het bij U?” Antwoord: “Ja enorm”. Reactie: “Maar dat mag, want dit staat in de wet”.

En daarom is de stap gemaakt van bestuursrecht naar civielrecht. En ook in Hoger Beroep gaf de rechter ons gelijk³. Men oordeelde dat er sprake was van “een onrechtmatige daad”. Helaas maar in twee van de zestien gevallen die meededen, maar het was wel een principiële uitspraak. Iedereen die verschrikkelijk in de stank zit (boven de 25 Ou/m³ voor de kenners) kan

1 Van Urgenda tot KlimaSeniorinnen: hoe rechters klimaatbeleid afdwingen in Nederland en Zwitserland - Bulletineke Justitia

2 Europees Hof kraakt Nederlands toelatingsbeleid pesticiden - Hier in Salland

3 Overheid moet geurhinder effectief aanpakken om een schending van artikel 8 EVRM te voorkomen — BijzonderStrafrecht.nl

in principe nu een claim indienen bij de overheid.

Wat betekent dit nu:

1. De wet moet worden aangepast. Daartoe is er een overlegronde opgestart met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, waar wij ook vanuit het Land van Cuijk aan deelnemen.
2. Gemeenten moeten in het opstellen van een geurvisie (mede bepalend voor vergunningverlening) rekening houden met de uitspraak. De gemeente Land van Cuijk heeft dat gedaan. Hoewel we vanuit de Milieuvereniging Land van Cuijk vonden dat men de strengere normen van de GGD moest volgen, is dat niet gebeurd.
3. Ook in het Land van Cuijk moeten tientallen stanksituaties worden opgelost, die gewoon beschikken over een vergunning. Maar het hebben van een vergunning wil niet zeggen dat er geen sprake kan zijn van een onrechtmatige daad. Heerlijk die dubbele ontken-

ningen in de juristerij. Het is belangrijk en lovenswaardig dat de gemeente Land van Cuijk de nek uitsteekt en niet op de handen blijft zitten. Men is begonnen aan een pilot geurhinder. Je begint ergens aan en je weet niet waar het eindigt. Het is werkende de weg. Wij leveren daaraan graag een bijdrage. Het is nu aan de gemeenteraad om in december het voorstel van het College vast te stellen. We zijn benieuwd en blijven betrokken.

Geert Verstegen

Foto: Overleg geurhinder gemeente en MLvC e.a.

Burgerwetenschappers en het Schone Lucht Akkoord

Door Theo Wijnhoven

Fijnstof meten

Een jaar of 8 geleden nam een groep mensen in de gemeente Sint Anthonis het initiatief om fijnstof te gaan meten. Vanuit hun technische interesse en nieuwsgierigheid naar hoe de lucht die we hier inademen er bij staat, burgerwetenschappers noemden ze zich. In Horst gebeurde dat al en ze maakten dankbaar gebruik van de kennis die daar was verkregen. Op meerdere plekken werden door henzelf geconstrueerde meetstationnetjes geïnstalleerd. Dat brachten ze bij de gemeente onder de aandacht en die besloot tot het verlenen van subsidie om het project op een hoger plan te brengen. Er kwam geld voor meer en geavanceerdere apparatuur. De resultaten van die metingen werden doorgegeven aan het RIVM. Tot zover een mooie ontwikkeling.

▲ Fijnstof meetkit

Bewustwording

In 2020 werd er door 46 gemeenten een Schone Lucht Akkoord (SLA) getekend. Nu zijn er 145 van de 342 gemeenten aangesloten, waaronder de gemeente Land van Cuijk. Elke ondertekening was een belofte: werken aan schonere lucht, aan gezondere inwoners, aan een toekomst waarin we allemaal letterlijk beter kunnen ademen.

▲ Fijnstofsensor Bosweg

In het kader van het SLA kwam er bij de gemeenten geld beschikbaar voor activiteiten, subsidie uit een landelijk budget. Omdat dit geld beschikbaar was besloot de gemeente Land van Cuijk met een bedrijfje uit Nijmegen in zee te gaan om voor geïnteresseerden meetapparatuur beschikbaar te stellen, dit in het kader van 'bewustwording'.

Doelstelling

Als je dit leest denk je wellicht: hoezo waren de 'eigen' burgerwetenschappers daar niet voor aangezocht? Ze waren er wel voor gevraagd maar vonden de doelstelling 'bewustwording' onvoldoende. Bewustwording zou naar hun idee inmiddels toch wel plaats hebben moeten vinden. Belangstellenden voor een meetkastje zouden wel eens tot de groep bewusten kunnen horen.

De doelstelling zou moeten zijn om uit de verzamelde metingen en data conclusies te trekken welke maatregelen zinvol zijn om de leefomgeving gezonder te maken. Het gaat uiteindelijk om gezondheidswinst te realiseren. Uit de al beschikbare meetresultaten bleek duidelijk dat er problemen zijn. Overigens een bevestiging van een bestaand vermoeden. Dat was ook het geval voor de plekken waar de meeste fijnstofvervuiling werd verwacht. Tijd voor de volgende stap: het formuleren van beleid om met maatregelen de uitstoot te verminderen.

Motivatie

De burgerwetenschappers hebben gegevens aangeleverd, zijn bereid om dat te blijven doen. Ambtelijk werd hen duidelijk dat er geen zicht is op beleid en maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Daar is geen budget voor beschikbaar gesteld in de gemeente Land van Cuijk. Uit het enkel registreren van metingen zonder dat er stappen worden gezet om problemen aan te pakken, halen ze geen motivatie om door te gaan.

Op 5 november hebben de bij het Schone Lucht Akkoord aangesloten gemeenten met ambtenaren en bestuurders vergaderd over het SLA. Op dezelfde dag hadden de participanten aan de kwaliteitsmetingen - inwoners, bedrijven en andere organisaties - ook een bijeenkomst, maar wel op een andere locatie. Voor de burgerwetenschappers een pijnlijke bevestiging van de weinig doortastende aanpak van de beleidsmakers. Overigens ook een teken dat Land van Cuijk niet alleen staat als het gaat om het ontlopen van maatregelen.

Beleid

Nodig is dat rijk, provincies en gemeenten de participanten van het meetnetwerk (de mensen die meten) als serieuze

▲ *Heistraat stikstof*

gesprekspartner gaan aanvaarden. Samen met het RIVM hebben ze aan de beleidsmakers laten weten dat ze dat willen. Dan kan er een meetinfrastructuur komen dat kennis en data beschikbaar maakt om beleid op te zetten ter verdere verbetering van de luchtkwaliteit. Het RIVM heeft berekend dat door een aantal maatregelen van de laatste jaren de lucht al schoner aan het worden is. Dat is op zichzelf een goede ontwikkeling. De burgerwetenschappers willen meer, want het kan beter. De gemeente Land van Cuijk zou volgens hen verder moeten gaan dan 'bewustwording'. De metingen maken duidelijk dat er nog genoeg te verbeteren is in het Land van Cuijk.

▲ *Zandkant stik en fijnstof*

Een boodschap op het jaarlijkse

Op zondag 5 oktober kleurde in Mill het centrum warm en gezellig tijdens het vijfde Pluk & Oogstfeest Land van Cuijk. Ondanks wind en regen stroomden duizenden bezoekers toe om samen te genieten van streekproducten, muziek, educatie en innovatie. We horen u denken: waarom dit artikel in Bladgroen? Wat heeft de Milieuvereniging met streekproducten te maken?

Dat zit als volgt. Het Pluk & Oogstfeest wordt georganiseerd door Stichting Goei Leven. Deze stichting zet zich in om gezonde streekproducten te promoten om zo “onze unieke regio nóg sterker te maken. Als beweging verbinden we mensen, organisaties en initiatieven om samen te werken aan een toekomst waarin welzijn centraal staat”.

Producten uit de streek zijn per saldo duurzamer dan producten uit een verdere keten omdat het product weinig transport-emissie vraagt en kakelvers is voor ons als consument. Daarnaast wil deze stichting bevorderen dat we dus gezond eten. Hier kwamen wij als milieuvereniging bij kijken.

Ons werd gevraagd om het verhaal te vertellen over het gebruik van bestrijdingsmiddelen in onze regio op ons eten en onze bloemen. Een “zware boodschap” waarbij de stichting ons op het hart drukte dat het hoofddoel “verbinden van burgers en boeren/ondernemers” voorop moest blijven

Pluk- en oogstfeest 2025

Pluk- en Oogstfeest in Mill

staan. Hoe breng je een dergelijke boodschap luchtig? Positief?

Want in ons Land van Cuijk worden veel aardappels op een reguliere wijze geteeld waarbij bestrijdingsmiddelen worden gebruikt. En wat dacht u van de lelieteelt die we steeds vaker op onze akkers zien? Daarnaast is er van de bestrijdingsmiddelen per soort al het één en ander bekend van het effect op onze gezondheid. Maar er is nog geen onderzoeksuitslag wat een “cocktail van verschillende soorten bestrijdingsmiddelen” bij de mens veroorzaakt.

We besloten er een speels karakter aan te geven en organiseerden een Rad van Fortuin met altijd Kans op prijs. Het publiek draaide. Achter ieder vakje zat een vraag

over bestrijdingsmiddelen. Zo testte de bezoeker aan het festival zijn/haar/hun kennis over bestrijdingsmiddelen op een ludieke manier.

De prijs? Ieder kreeg tips mee waar men in het Land van Cuijk eten kan kopen zonder bestrijdingsmiddelen.

De hoofdprijs was een (gratis voor dit doel aan de vereniging geschonken) groentepakket van biologisch bedrijf de Cinquant in Haps. Op deze plaats willen we de eigenaren van de Cinquant nogmaals bedanken voor deze bijdrage.

De (bestuurs-)leden die de stand bemanden voor onze vereniging hebben veel contact gehad met de bezoekers. Vaak troffen we nieuwsgierige bezoekers. Of juist al “eco-geletterden”. Soms ook werd het een interessante discussie. Of heel soms draaiden mensen om omdat ze de boodschap (liever) niet wilden horen.

Al met al: we hebben ons best gedaan de burger bewuster te maken. Missie geslaagd.

Het Pluk & Oogstfeest is een initiatief van Stichting Een Goei Leven, Land van Cuijk Boert Bewust en ZLTO Land van Cuijk. Samen organiseren zij een dag die laat zien dat voedsel, landbouw, educatie en ontmoeting hand in hand gaan.

Dirty Dozen 2025: deze groente en fruit bevatten de meeste pesticiden | www.natureandmore.com

Urgenda: Het bestrijdingsmiddelengebruik in Nederland behoort tot het hoogste van Europa, met grote risico's voor de biodiversiteit, kwaliteit van de leefomgeving en water. Waar het de taak van gemeenten is om kwetsbare burgers te beschermen tegen het gebruik van bestrijdingsmiddelen, zijn provincies primair verantwoordelijk voor de kwaliteit van het grondwater, drinkwater en de natuur. Toch wordt er – ondanks vele waarschuwingen van wetenschappers en drinkwaterbedrijven – nog volop gespoten op velden die in of nabij kwetsbare natuurgebieden of drinkwatergebieden liggen. Vooral de bollenteelt is grootgebruiker van bestrijdingsmiddelen, met de lelieteelt aan kop

Veldtocht met college van B&W en

Verslag door Theo Wijnhoven

In de bestuursperiode van de gemeente Land van Cuijk zijn we sinds 2022 met twee wethouders en een aantal ambtenaren op stap geweest door het Land van Cuijk. Op stap om aan gemeentelijke ambtenaren en beleidsmakers situaties onder de aandacht te brengen die een gezond en evenwichtig landschap in de weg staan. Dat hebben we twee keer per jaar en ook in oktober dit jaar weer gedaan.

Deze keer hebben we een grote variëteit aan problemen aan de orde gesteld.

- De aantasting van een landschappelijke steilrand door waarschijnlijk illegale bouw van een paardenstal.
- Bouwplannen in het buitengebied die de ontwikkeling van robuuste verbindingen voor de natuur zullen frustreren.
- Bermbeheer. Ondanks dat de gemeente zegt dat ecologischer te gaan doen komt dat maar niet van de grond. We hebben op locatie laten zien wat er misgaat.
- Bomenkap van inlandse eiken omdat ze niet op de lijst van beschermwaardige bomen staan en er volgens ons wel op zouden moeten. Het behoud van de mammoetboom in Grave is ook aan de orde geweest.
- Een varkensstal aan de Lagehei in Escharen waar we het over eens zijn dat de overlast onaanvaardbaar is, maar de gemeente nog steeds niet in staat is om daar verandering in aan te brengen.
- De uitbreiding van een varkensstal omdat een nieuw soort stal (wroetstal) beter zou zijn. We twijfelen aan de verbetering. Maar uitbreiding van het aantal dieren is wel aan de orde en dat is voor ons niet wenselijk. Bovendien is er een groot aantal burgerwoningen in de buurt.
- Betonplaten in het landschap ten behoeve van boomteelt en ten nadele van aardkundige waarde en dassenfoeragegebied.
- Behoud van keerdijken in het landschap die in het verleden een functie hadden in verband met de Beersche overlaat.

De twee grote items waren wat ons betreft het pesticidengebruik in de landbouw en asfaltgranulaat op 'zandwegen'.

We hebben het er al vaker over gehad: lelieteelt is een teelt waarbij er heel erg veel pesticiden worden gebruikt. Er zijn inmiddels rechterlijke uitspraken die lelieteelt in de buurt van bewoning verbieden. We hebben een locatie laten zien waar de afstand tot bewoning onaanvaardbaar is. Maar er zijn meer van dergelijke teelten: aardappelen, pioenrozen, sperziebonen en uien bijvoorbeeld.

In Escharen hebben we bij de Rotscheweg gezien hoe bewoners midden in de aardappelteelt zitten. Met als gevolg dat ze eigenlijk mooi 'buiten' wonen maar voor hun gezondheid vaak naar binnen

moeten vluchten. De mogelijkheden om bepaald pesticidengebruik in de buurt van bewoning te verbieden komen wel steeds aan de orde. Maar de gemeente weet niet hoe dat aan te pakken. Om te beginnen weten ze ook niet waar welke teelten worden gebezigd. Maar het is ook duidelijk dat we ons allen met smart wachten op beleid uit Den Haag in dezen.

In dezelfde buurt (en op heel wat meer plekken in onze gemeente) wordt asfaltgranulaat als halfverharding toegepast. Asfaltgranulaat is feitelijk een afvalproduct. Het wordt voor gebruik gekeurd en gecer-

Foto: Veldtocht

ambtenaren oktober 2025

tificeerd. Wij vinden het niet verantwoord om dat op nog bestaande zandwegen aan te brengen. Zandwegen hebben een belangrijke functie in biodiversiteit. En ondanks certificering is uitspoeling onvermijdelijk. Het blijkt dat in de gemeentelijke wegenlegger niet duidelijk is welke wegen zandwegen zijn. Daarmee is het handelen van ambtenaren die besluiten tot aanbrengen van dit asfaltgranulaat niet fout. Maar we waren het er met zijn allen over eens dat het onwenselijk is. Bovendien: waarom zou je het aanbrengen op een zandweg die geen functie heeft voor gemotoriseerd verkeer?

Het is wenselijk om asfaltgranulaat dat nog recent is aangebracht, weer te verwijderen.

In de drie uur durende tocht kunnen we zo al rijdende en met korte uitstapjes heel veel aan de orde stellen. We kunnen het daarbij ook niet nalaten om langs de gevolgen van planologische missers uit het verleden te rijden en daar wat opmerkingen over te maken. In de hoop dat er daardoor minder flaters worden geslagen. Garanties over het effect op beleid hebben we niet. Dat we wethouders en ambtenaren aan het denken zetten, daar zijn we van overtuigd. Bovendien kunnen we inwoners waar we bij op bezoek gaan ook de kans geven om zich te laten horen.

Deze raadsperiode was dit de laatste. Wij zijn bereid om na de raadsverkiezingen weer met wethouders en ambtenaren op stap te gaan.

Het heft in eigen hand

Burgers beschermen zichzelf en natuur steeds meer met juridische instrumenten. Ook de Milieuvereniging Land van Cuijk maakt gebruik van juridisch instrumentarium. We hebben veelvuldig overleg met onze gemeente Land van Cuijk. Dat heeft er in ieder geval toe geleid dat een aantal van onze visies zijn opgenomen in de Omgevingsvisie van de gemeente. Daarop hebben we nog wel een reactie (<https://www.mlvcl.nl/onzereactie-op-de-ontwerp-omgevingsvisie-van-gemeente-lvc/>) gestuurd. De zaken worden wel benoemd, maar het zou beter verankerd moeten worden. En niet alleen zijn we met de gemeente in gesprek maar vaak ook op politiek niveau met de Provincie Noord-Brabant en het Rijk. Daarnaast constateren we helaas dat de meest effectieve manier om duurzaamheid beter verankerd te krijgen, het voeren van rechtszaken is. Uiteraard niet alleen door ons, maar door gezamenlijke inzet. We kennen al decennia een stikstofcrisis in ecologische zin.

▲ Staatssecretaris Heijnen en advocaat Verbeek

Foto: maïs brandnetels

Maar pas toen door Mobilisation for the Environment dit juridisch op de kaart werd gezet, sprak men van een stikstofcrisis. Dat is nu – schrik niet – alweer zes jaar geleden! Zo ook de stank uit de veehouderij. Al jaren kaarten wij dit aan, maar er komt pas echt koren op de molen, sinds de Staat civielrechtelijk werd aangeklaagd en veroordeeld werd voor een onrechtmatige daad en schadeplichtig is. Ook in onze gemeente lopen er nog een flink aantal procedures met name tegen veehouderijbedrijven. Wij denken ook dat dit een manier is, om aan tafel serieus genomen te worden. En een duurzaam Land van Cuijk dichterbij te brengen.

Hierna een overzicht hoe je jezelf beter kunt beschermen.

Groene Bondgenoten

Hoewel een gezonde natuur cruciaal is voor ons allemaal, worden natuurbeschermingswetten vaak overtreden doordat de handhaving tekortschiet. Als burger sta je echter niet machteloos: je kunt opkomen voor de natuur door met een groep een burgerinitiatief te starten, met speciale juridische instrumenten handhaving af te dwingen en zo natuurschade te voorkómen.

Deel deze pagina

Om een burgerinitiatief effectief te laten verlopen moet je de weg weten in de wirwar van wetten, regels en juridische mogelijkheden. Stichting Advocaat van de Aarde wijst je die weg: met gratis advies en een uitgebreide kennisbank vol belangrijke juridische instrumenten, zoals het Woo-verzoek, het Handhavingverzoek en de Voorlopige voorziening.

Vraag om openbaarmaking van plannen

Heb je onvoldoende toegang tot overheidsinformatie over plannen in de natuur? Via de Wet open overheid (Woo) kun je, met het *Woo-formulier*, een verzoek indienen tot openbaarmaking van die informatie. Als de overheid niet reageert, kun je een *ingebrekestelling* sturen, en daarna een *beroep niet tijdig beslist* instellen bij de rechtbank. Denk je dat de overheidsinstantie niet onder de indruk is van je verzoek? Vraag de rechter om een dwangsom.

Zo heeft de Milieuvereniging Land van Cuijk een ingebrekestelling gestuurd aan de Provincie Noord Brabant, omdat ze maar niet beslist: *Stankoverlast Hoekstraat Rijkevoort - MLVC*

Bij een vernieling van een houtwal hebben wij een herhaald verzoek om handhaving verzonden: *Houtwal illegaal gekapt - MLVC*

Algenrijk water (Bron: Rob Janmaat) ►

Handhavingverzoek: om in te grijpen bij overtredingen

Een handhavingverzoek kun je inzetten bij een mogelijke overtreding van een wet binnen het bestuursrecht, zoals bomen kappen zonder vergunning, vervuild water lozen in een natuurgebied of dieren verstoren in hun leefgebied. De overheid móet het handhavingverzoek in behandeling nemen en, als het inderdaad een overtreding is, handhaven.

Voorlopige voorziening: spoedmaatregel via de rechtbank

Een voorlopige voorziening kun je aanvragen tijdens een rechtszaak, als er een probleem is dat niet kan wachten tot de rechtszaak is afgerond omdat er onomkeerbare schade kan ontstaan. Denk aan een projectontwikkelaar die vergunning vraagt om bomen te kappen. Zodra die vergunning wordt verleend, kun jij bezwaar aantekenen, maar intussen mag de projectontwikkelaar gaan kappen. Een voorlopige voorziening voorkomt dat. Daarmee zorg je voor kostbaar uitstel – en hopelijk afstel. Het is niet makkelijk om een voorlopige voorziening te krijgen van de rechter. Maar de deskundigen van Advocaat van de Aarde denken graag met je mee, zonder kosten.

Geert Verstegen - Met dank aan Nature today.

Wonen aan de 'onverharde' Bl

Door Robert Thier

Natuur

Sinds wij in 2004 in het buitengebied van Beers aan de onverharde Blauwe Steen zijn komen wonen, maken we er dagelijks een wandeling. De zandweg heeft in deze periode een grote verandering ondergaan. In 2004 liepen we over de zandweg met links en rechts landbouwgronden. Als we dan in de avondschemer wegliepen van huis, zagen we regelmatig dassenfamilies oversteken van het ene maïsveld naar het volgende. Je zag fazanten in het veld scharrelen. Met het verlopen van de jaren is de bebouwing gewijzigd. Er werden een aantal schuurwoningen gebouwd en de landbouw werd grotendeels vervangen door boomteelt. In het afgelopen jaar is er in de omliggende velden met bomen een weg van betonplaten gelegd. Deze weg komt uit op zowel de Blauwe Steen als de Lage Heiweg, beide van oorsprong zandwegen.

▲ *Blauwe Steen in 2004*

Wegbeheer

De zandweg deed jarenlang prima dienst zoals die was, en werd al die tijd met veel plezier gebruikt door aanwonenden, wandelaars en fietsers. Afgelopen jaren werd de zandweg echter steeds vaker geschoven. Als aanwonenden zijn wij nooit geïnformeerd over het nut of de noodzaak hiervan. Begroeiing tussen de sporen, zoals die er voorheen altijd is geweest, maakte geen kans meer. Keer op keer werd het door een bulldozer kapot gemaakt. Dit is een werkwijze die geheel tegen de conclusies van verschillende recente ecologische onderzoeken in gaat. De natuurmeerwaarde van een onverharde weg is van groot belang voor een gezonde leefomgeving van mens, plant en dier.

Tot op heden veranderingen waar we al niet blij van werden, maar 7 augustus j.l. werden wij verrast toen een dikke laag asfaltgranulaat werd aangebracht op de onverharde wegen de Blauwe Steen en Lage Heiweg. Het bleek later in opdracht van de gemeente. De dagelijkse wandeling gaat sindsdien gepaard met een geur van

hete snelweg. Een geur die blijft plakken in je keel en neus. Een geur die zorgt voor hoofdpijn. Daarnaast is het 'natuurlijke' karakter van het buitengebied beschadigd. Wij vragen ons af of dit past in de natuurvisie van de gemeente.

Verkeersveiligheid

Een van de argumenten die werd benoemd om het asfaltgranulaat aan te brengen was, dat de verkeersveiligheid van de weg in het gedrang was. Wij zijn van mening dat dit zeer te betwijfelen valt. Als je de rijsnelheid aanpaste aan de lokale omstandigheden, was er niets aan de hand.

▲ *Brok teerhoudend asfalt op de Blauwe Steen*

In de nieuwe situatie is het eerder gevaarlijker geworden. Er wordt harder gereden omdat de automobilist misschien wel het idee heeft op een verharde weg te rijden. Het gevaar voor fietsers en wandelaars, en de aanwonenden aan de Blauwe Steen, is daarmee flink gestegen. Ook is de weg nu slechter begaanbaar voor fietsers en wandelaars, omdat de weg plaatselijk echt verhard is, er grote brokken asfalt liggen, en op andere plaatsen je diep in het losse granulaat wegzakt.

auwe Steen

Een gezonde leefomgeving

Wij vragen ons af wat het aanbrengen van dit materiaal betekent voor de gezondheid van mens, dier en natuur. Er zitten bepaalde gehalten PAKs in, die wij dagelijks inademen. Wij verwachten van de gemeente dat zij zich zal inzetten om de gezondheid van al het leven te waarborgen in de keuzes die ze maakt. Daarnaast hebben we twijfels of het aanbrengen van asfaltgranulaat toegestaan is, dan wel past binnen de geldende regelgeving, lokale bestemmingsplannen en gebiedsvisie. In gesprek met een voor het wegenbeheer verantwoordelijke gemeenteambtenaar werd aangegeven dat de gemeente op termijn meer duurzame materialen wil gaan inzetten om op dit soort onverharde wegen aan te brengen.

▲ *Asfaltgranulaatweg "Blauwe steen" 2025*

De reden dat daar hier niet voor is gekozen is, volgens de ambtenaar, geld. De teleurstellende conclusie die we als aanwonenden kunnen trekken, is dat financiële argumenten blijkbaar zwaarder wegen dan het waarborgen van een gezonde natuur en leefomgeving.

Wilt u GRATIS op de hoogte gehouden worden van de laatste regionale natuur- en milieu nieuwtjes?

Bezoek onze website

**www.
mlvc.nl**

Hoe ziet de Omgevingsvisie van de gemeente

Niet aanklooien maar doorpakken

Het beoordelen van het Ontwerp van de Omgevingsvisie is een hele klus. Daarom hier een samenvatting. De complete reactie met bronvermeldingen is te lezen op onze site: <https://www.mlvc.nl/onze-reactie-op-de-ontwerp-omgevingsvisie-van-gemeente-lvc>. Sinds de herindeling vormt het Land van Cuijk één grote gemeente — de grootste van Brabant. De Milieuvereniging Land van Cuijk kijkt hier positief op terug: er is veel bereikt en de samenwerking met de gemeente verloopt constructief, ondanks vele meningsverschillen. Hierna daarover meer.

Een eigen visie op de leefomgeving

Onze vereniging heeft zich actief verdiept in de Omgevingsvisie en organiseerde vier publieksavonden om inwoners te betrekken. De visie werd gepresenteerd in mei 2023 en een aantal elementen daarvan zijn gelukkig terug te vinden in het gemeentelijke ontwerp. Het betreft met name de ruimtelijke structuur, waarbij we hebben gepleit voor robuuste verbindingen voor de natuur van het Maasheggengebied naar de Peelhorst. Deze verbindingen zouden zo'n 500 meter breed moeten zijn, waar een plaats is voor schone landbouw in een rijk, net, groen, gestoffeerd landschap.

Oude systemen vs. nieuwe oplossingen

We hebben te maken met een overgang van ons systeem. En transities kosten tijd en geld. Denk aan de landbouw: het oude systeem is nog dominant, maar de noodzaak tot verandering is duidelijk. Al decennia is bekend dat de intensieve veehouderij niet houdbaar is. Een krimp van de veestapel is onvermijdelijk, en grondgebonden kringlooplandbouw zou overal de norm moeten zijn — niet alleen op oude bouwlanden. Bij transities zie je dat het oude systeem nog groeit, terwijl de nieuwe tijd zich aandient. Er worden nog steeds stallen gebouwd, terwijl er veel worden afgebroken.

Ruimte voor landbouw én natuur

De druk op de ruimte neemt toe door woningbouw en bedrijventerreinen. Ook zien wij veel intensieve teelten in ons gebied. Vaak niet voor voedselproductie zoals voor lelies en pioenrozen. Dit voor de export. Een ander voorbeeld is Dommelsvoort, waar oude plannen uit 2012 niet meer passen bij de huidige tijd. De vereniging pleit voor behoud van dit gebied als extensief beheerd landbouwgebied geïnspireerd op de Maasheggen. En het gebied maakt al deel uit van het UNESCO Mens en Biosfeergebied als overgangszone. Ook de Kraaijbergse Plassen verdienen meer aandacht — naast recreatie - vanwege hun unieke natuurwaarden.

ente Land van Cuijk er uit? Een reactie

Pesticiden en gezondheid

De gemeente zet stappen om het gebruik van pesticiden te beperken, maar het is lastig dat landelijke regie ontbreekt. Onze vereniging pleit voor een uitgebreidere Omgevingsvisie, met meer aandacht voor de risico's van bestrijdingsmiddelen zoals PFAS en TFA, die nauwelijks te zuiveren zijn en een bedreiging vormen voor mens en natuur. De onzekerheden voor burgers en natuur zijn te groot en je kunt het risico voor de volksgezondheid vanuit een verdienmodel niet bij de ander neerleggen. Het zou goed zijn de Handleiding van Natuur & Milieu¹ explicieter te betrekken bij de Omgevingsvisie. Zeker gezien de laatste berichten over het PFAS-gehalte in de pesticiden²⁻³. Een grote boosdoener binnen de groep PFAS-pesticiden is de stof TFA. Trifluorazijnzuur (TFA) is een nieuw soort PFAS. Die is zo klein dat het nauwelijks is te verwijderen met de traditionele waterzuiveringstechnieken. Kortom, we verwachten “visie” op dit heikele thema.

Landbouw: van motor naar maatschappelijke kostenpost

Landbouw is diep geworteld in de regio, maar de maatschappelijke kosten zijn hoog. Uit het rapport *The Hidden Bill* (Deloitte, 2025) blijkt dat de schade door milieubelasting, gezondheidsimpact en biodiversiteitsverlies jaarlijks 5,3 miljard euro hoger ligt dan de economische opbrengst. Onze vereniging roept op tot een fundamentele herziening van het landbouw-

Hoge Heiweg Bosman Snelbouwhallen

systeem, met water en bodem als sturende principes. De invoer van kunstmest en veevoer moet stoppen. Dat is één van DE oorzaken van de stikstofcrisis, waar na de gerechtelijke uitspraak in 2019 nog geen oplossing voor is gevonden.

Natuurverbindingen: droge corridors onder druk

De visie benoemt oost-west natuurverbindingen, maar focust vooral op natte zones. Juist droge verbindingen zijn essentieel voor biodiversiteit. Gebieden zoals tussen Oeffelt en Beugen, ten zuiden van Sint Hubert en noordelijk van Langenboom, verdienen ruimtelijke bescherming tegen bebouwing. We pleiten voor een juridisch verankerd bouwverbod in robuuste natuurcorridors, tenzij het gaat om natuurversterking.

2 Veel meer PFAS in pesticiden: grote zorgen om drinkwater | Argos - onderzoeksjournalistiek - HUMAN/VPRO
3 <https://www.vewin.nl/nieuws/vewin-clm-rapport-toont-aan-dat-gebruik-van-pfas-in-bestrijdingsmiddelen-snel-verboden-moet-worden/>

Innovatie: niet alleen techniek, maar systeemverandering

De term 'innovatie' wordt te eng geïnterpreteerd als technische optimalisatie. Onze vereniging pleit voor systeeminnovatie: een transitie naar circulaire processen, regeneratieve landbouw en brede welvaart. "Niet zomaar een beetje 'aanklooien', maar samen de transitie inzetten naar een duurzame en gezonde toekomst voor Land van Cuijk."

1

3

Natuur Noordstraat Wanroij die verbinding behoeft met De Bergen.

Rapport van door

Dit – Engelstalig – rapport staat op onze site. Hier een korte samenvatting van dit rapport.

De Hidden Bill van Deloitte onderzoekt de verborgen maatschappelijke kosten van de Nederlandse landbouw. Hoewel deze sector economisch sterk is, veroorzaakt zij aanzienlijke milieuschade, zoals stikstofuitstoot, bodemuitputting en verlies van biodiversiteit. Deze externe kosten worden niet in de voedselprijs verrekend, maar drukken op de samenleving. Deloitte stelt dat een transitie naar duurzamere landbouwsystemen – met meer aandacht voor natuur, dierenwelzijn en gezondheid – niet alleen ecologische voordelen biedt, maar ook economisch rendabel kan zijn op de lange termijn.

De Nederlandse landbouw veroorzaakt jaarlijks ruim €6,5 miljard aan verborgen maatschappelijke kosten, zoals schade aan natuur, klimaat en gezondheid. Deze kosten worden niet door producenten of consumenten betaald, maar komen terecht bij de samenleving. De grootste kostenposten zijn:

- € 2,5 miljard door stikstofuitstoot en biodiversiteitsverlies
- € 1,5 miljard door klimaatverandering
- € 1 miljard door gezondheidsimpact van voeding
- € 1,5 miljard door bodem- en watervervuiling

Deloitte pleit voor een transitie naar duurzame landbouw, waarbij deze externe kosten worden verminderd en beter worden meegenomen in beleid en prijsstelling.

Deloitte over milieuschade agrosector

Dierlijke productie veroorzaakt ruim 80% van de verborgen kosten in de landbouw, terwijl plantaardige productie veel minder belastend is voor milieu en gezondheid. Hier is hoe de kosten zich verdelen volgens Deloitte's Hidden Bill en aanvullende bronnen:

Verdeling van verborgen kosten: dierlijk versus plantaardig

- Dierlijke productie (vlees, zuivel, eieren):
 - o Verantwoordelijk voor € 5,2 miljard van de totale verborgen kosten
 - o Belangrijkste schadeposten:
 - Stikstofuitstoot door mest en voerproductie
 - Methaanemissies van herkauwers
 - Biodiversiteitsverlies door intensieve veehouderij
 - Gezondheidsimpact door overmatige vleesconsumptie

- Plantaardige productie (groenten, granen, peulvruchten):
 - o Verantwoordelijk voor € 1,3 miljard
 - o Belangrijkste schadeposten:
 - Bodemuitputting door monoculturen
 - Watervervuiling door pesticiden
 - Klimaat effecten van import en energiegebruik

Waarom plantaardig goedkoper is voor de samenleving

- Plantaardige eiwitten veroorzaken veel minder uitstoot en milieuschade dan dierlijke eiwitten
- De eiwittransitie (meer plantaardig, minder dierlijk) kan de verborgen kosten met miljarden per jaar verlagen

Toch eten Nederlanders nog steeds 61% dierlijke eiwitten tegenover 39% plantaardig.

Luister- en leestips Bladgroen

Tips vanuit de redactie

Podcasts:

Misschien luister je er al naar, misschien ken je er al. In elk geval allemaal goed voor een (hernieuwde) kennismaking:

'De Natuur van Nederland'

(VPRO). Een podcast over de Nederlandse natuur, van de Waddenzee tot de Limburgse heuvels. Met verhalen over dieren, planten en landschappen. Afleveringtip: de Terugkeer van de Wolf – over de wolf in Nederland.

'Groene Prik'

(NRC). Een podcast over duurzaamheid, klimaat en groene innovaties. Met interviews, achtergrondverhalen en praktische tips. Afleveringtip: kunnen we Nederland klimaatbestendig maken?

'De Boscast'

(Staatsbosbeheer). Een podcast van Staatsbosbeheer over bossen, natuurbeheer en de mensen die ervoor zorgen. Afleveringtip: het Geheim van Oude Bomen – over de waarde van oude bossen.

'De Groene Zaak'

(BNR Nieuwsradio). Over duurzaam ondernemen, groene innovaties en de toekomst van onze economie. Met experts en ondernemers. Afleveringtip: circulariteit. Hoe bouwen we een economie zonder afval?

'De Klimaatpodcast'

(De Correspondent, nu bij De Groene Amsterdammer). Een diepgaande podcast over klimaatverandering, met Nederlandse en internationale perspectieven. Afleveringtip: kunnen we nog tijdig actie ondernemen?

'Wakker'

(VPRO). Een podcast over maatschappelijke thema's, waaronder duurzaamheid en klimaatrechtvaardigheid. Met verrassende gasten en verhalen. Afleveringtip: de Strijd om Schone Lucht – over luchtvervuiling en activisme.

Muizenleven(2025)

door Eva Meijer

Filosoof Eva Meijer nam twintig afgedankte laboratoriummuizen in huis. Door met de muizen samen te leven ervoer ze dat muizen veel minder verschillen van mensen dan we denken, met hun eigen karakters, hechte vriendschappen, gewoontes en rituelen.

Meijer schrijft over de muizen als vrienden, wier leven en dood net zo betekenisvol zijn als die van mensen. Daarom is het paradoxaal dat mensen voor sommige dieren veel liefde tonen (honden en katten), terwijl we andere dieren koelbloedig mishandelen en vermoorden (zoals 'plaagdieren' en de varkens en koeien in de bio-industrie). De schrijfster bepleit dat we moeten ophouden met het grootschalige geweld tegen dieren.

Een boek met foto's, liedjes en gedichten voor muizen en over muizenpolitiek, muizentaal, muizenrechten, muizensociologie, en muizentijd, dat ons muizen anders leert zien en beleven. Het boek gaat dus niet alleen over dieren (of zoals Meijer consequent schrijft: niet-menselijke dieren), maar ook over mensen en over wat er eigenlijk toe doet in het leven.

Net uit:
Groene supermacht
Door Diederik Samson

Hoe Europa de wereld kan verduurzamen
Een kijkje achter de schermen van de macht. Door Diederik Samsom, voormalig campagnevoerder voor Greenpeace en fractievoorzitter van de PvdA. In Brussel vervulde hij als kabinetschef van Eurocommissaris Frans Timmermans een sleutelrol in de totstandkoming van het ambitieuze milieupakket: de Europese Green Deal. Samson stelt dat, door samen te werken en met miljardeninvesteringen in schone energie én wetgeving, de fossiele lobby overwonnen kan worden en Europa op het pad van klimaatneutrale energie-onafhankelijkheid gezet kan worden. Hij geeft hoop voor een duurzame groene toekomst, maar maakt ook duidelijk: de strijd is nog lang niet gewonnen.

Vlinder economie
Door Jack Cox

Een boek dat op een begrijpelijke manier inzicht geeft in ons financiële en economische systeem en laat zien dat wij op deze manier niet verder kunnen gaan. Jack Cox gebruikt de levenscyclus van de vlinder om duidelijk te maken hoe we daar met z'n allen verandering in kunnen brengen zodat we onze planeet op een gezonde en verantwoorde manier achter kunnen laten voor onze kinderen en kleinkinderen.

Elegante eenvoud
Satish Kumar

Een boek over ecologie en economie.
“De mens zal duizenden jaren kunnen blijven voortbestaan als wij mensen lichtvoetig op aarde lopen en een leven van elegante eenvoud leven binnen de eenheid bodem, ziel en samenleving”, zegt Satish Kumar in dit boek.
“Leven in overvloed produceert afval, vervuiling en armoede”, aldus Kumar die hiermee haarfijn aanstipt waarom onze moderne wereld niet sociaal en duurzaam is.
“Eenvoudig leven heeft niets met luiheid of passiviteit te maken, onze consumerende manier van leven maakt ons juist lui, onbekwaam en passief. We worden afhankelijk van mechanisatie, industrialisering en massaproductie. Het ideaal van elegante eenvoud is verbonden met kunst en handwerk, met het maakproces en met de kunst van goed leven met minder. Eenvoud focust op de kwaliteit van leven en

niet op de hoeveelheid materiële dingen.”

Eenvoud is de weg, vindt Kumar. In dit boek schetst hij dan ook een uitgebreid en allesomvattend ideaal van eenvoud. “We zullen onze huizen, onze werkplekken en onze levens moeten vereenvoudigen. Zo creëren we een duurzamere wereld, nu en voor altijd.”

Kijktips Bladgroen

Drie Netflix documentaires

My octopus teacher

Uit 2020 | 85 minuten

Ontroerende documentaire over filmmaker Craig Foster, die tijdens een burn-out terugkeert naar zijn jeugdliefde: duiken in de ijskoude onderwaterbossen van Zuid-Afrika. Op een dag stuit hij op een nieuwsgierige octopus, die voorzichtig toenaadering zoekt en hem uiteindelijk mee op sleeptouw neemt in een mysterieuze wereld. Foster vertelt

openhartig en zichtbaar geëmotioneerd over zijn band met het dier en ondertussen wordt ook de complexiteit van het ecosysteem helder uitgelegd. Hartverwarmend, inspirerend en met mooie onderwaterbeelden.

Cowspiracy: The Sustainability Secret

Uit 2014, maar nog actueel

Overhoe de bio-industrie de natuurlijke hulpbronnen op aarde decimeert, en waarom deze crisis grotendeels geneerd wordt door vele grote milieuorganisaties.

Poisoned: The Dirty Truth About Your Food

2023

Aan de hand van interviews met deskundigen en families van slachtoffers onderzoekt deze documentaire het verschijnsel van dodelijke door voedsel overgedragen ziekten in de VS.

**WORD
LID!**

- Lidmaatschap: €17,50 per jaar
- 3x Verenigingsblad Bladgroen

Het jaar-lidmaatschap kan ieder moment ingaan. De contributie wordt geheven vanaf de maand waarin je lid bent geworden.

secretariaat@mlvc.nl, Beerseweg 10, 5451 NS Mill,
(0485) 451071.

Ja, ik geef me op als lid van de Milieuvereniging Land van Cuijk

Mijn naam: _____

Mijn postadres: _____

Mijn e-mailadres: _____

Datum: _____ Handtekening: _____

JAARGANG 46 - 3

Ontwerp en druk: dotkom design, Sint Anthonis